

Vi måste satsa för att nå icke-lyssnarna

Rouzbeh Djalaie*

Mångfald.

Fett jobbigt och kladdigt begrepp egentligen. Eller det har blivit det med åren. Mångfaldskonsulter, mångfaldsplaner, mångfaldsuppropet ... Begreppet har förknippats med identitetspolitik, inkvotering och till och med omvänd rasism.

Andra har sett det som ett sätt att nå representation, fördjupa demokratin, jämlikhet.

Att offentligt prata om behovet av mångfald i medier, särskilt i public service, ”kan tolkas som politiskt ställningstagande” har jag fått erfara och därmed leda till konsekvenser.

Det är få mediebolag som använder begreppet längre. Det har ersatts av begrepp som ”Fler perspektiv”, ”Sverigespegling”, ”närhet”...

Kalla det va fan du vill säger jag!

För mig har mångfald alltid varit en nödvändighet, ett basalt behov att fylla. Som publik en fråga om rele-

* Rouzbeh Djalaie är journalist och producent på P4 Stockholm. Han startade lokaltidningen *Södra sidan* i sydvästra Stockholm och var chefredaktör för *Norra sidan* innan han började arbeta för *Sveriges Radio*.

vans, om trovärdighet och som journalist en fråga om kompetens och kvalité för att kunna vara relevant.

Det handlar om min brevlåda.

2021

Inger, Sabine, Marie, Ove, Veronica, Charlotte, Irene, Elisabeth, Cecilia, Catrine. Amanda, Hanna, Ulla, Mustafa, Bo, Björn, Matilda, Claudia, Staffan.

Jag plockar upp min lokaltidning från brevlådan och bläddrar i den. Jag antecknar namnen på intervju-personerna.

Sen bläddrar jag till redaktionsrutan och antecknar:

Märta, Anna, Mattias, Pia, Patrik, Maria, Henrik, Ingrid, Josefine.

Den här tidningen delas ut varje helg till alla hushåll i stadsdelen Skärholmen i södra Stockholm, en stadsdel som har över 70 procent av invånarna med utom-europeisk bakgrund.

Men de syns sällan i tidningen.

Att bläddra i den här tidningen 2021 är lite som att kastas tillbaka i tiden. Till 2003, året då vi som familj flyttade till Vårberg i Skärholmen.

Vårberg i södra Stockholm är en förort klassad som utsatt område; egentligen ett polisiärt begrepp från 2015 som senare både politiken och medierna tagit till sig.

Den här stadsdelen är ett klassiskt miljonprogramsområde; med centrum i mitten omgärdat av flerfamiljs-hus, radhus lite längre bort och sedan villor. Bostads-områden som egentligen var byggda för blandade boendeformer. Men mitt utsatta grannskap är hårt

segregerat, en segregation där hudfärg och klasstillhörighet flätas ihop. Majoriteten av de boende har utomeuropeisk bakgrund.

En segregation som jag minst två gånger om dagen påminns om fysiskt. Först på morgonen när jag ska till mitt jobb i Radiohuset på Östermalm. Sen när jag ska hem.

Jag noterar hur hudfärgen på mina medpassagerare skiftar beroende på åt vilket håll tåget rullar. Jag noterar också att jag förflyttas från ett vitt välbärgat Stockholm till ett icke-vitt och fattigare Stockholm.

2003

Jag har bott i ett radhus i Vårberg sedan snart 20 år tillbaka.

Den där lokaltidningen med namn som påminner om Barnen i Bullerbyn hittade jag första gången i min brevlåda 2003. Tidningen ingår i tidningskedjan *Direktpress* som förra året köpte konkurrenten *Mitt i* och därmed gjorde slut på den långa hårda striden om annonspengarna.

2003 när jag för första gången hittade lokaltidningen i min brevlåda blev jag glad. Det skulle kunna bli min chans att som nyinflyttad lära känna lokalsamhället. Men när jag bläddrade i den slogs jag av mängden blåljusnyheter i tidningen vilket fick mig att nästan ångra mitt val av bostadsområde. Var det hela bilden av grannskapet? Det försatte mig nästan i ett tillstånd av chock.

Jag noterade också att min lokaltidning till övervägande del befolkades av poliser och tjänstemän.

Det var de som stod för verklighetsbeskrivningen och problemformuleringen.

Det fanns en del boende också i tidningen; ofta offer för brott. Sällan, om inte aldrig, hade de utländsk bakgrund. Det var som att betrakta två olika världar; den som min lokaltidning sa sig skildra och den som jag mötte när jag lyfte blicken från tidningen.

För mig var det gapet obegripligt. Som icke-journalist undrade jag om det är så journalistiken funkar.

2006

”Det är bra toalettläsning den där.” Så här sa en tonårskille från Bredäng till mig hösten 2006 och pekade på tidningen som jag hade i handen.

”Man läser alla sidorna, det finns alltid nån som man känner med i tidningen.”

En tonårskille som läser tidning. Måste vara bästa betyget, tänkte jag.

Det här var bara några månader efter att första numret av lokaltidningen *Södra Sidan* som jag var med och startade kommit ut.

Jag blev ofrivillig journalist och startade en lokaltidning för att fylla det gap som jag såg mellan mitt lokalsamhälle och min dåvarande lokaltidning. Jag behövde en bra tidning i min brevlåda och jag blev journalist för det, en titel som jag länge hade svårt att kalla mig för. Men det visade sig snabbt att jag inte var ensam att ha det behovet. Tidningen togs väl emot av lokalsamhället. Vi testade olika metoder för att komma närmare läsarna. Redaktionslokal i området var en självklarhet, boendes perspektiv och problemformulering ett måste.

Vi ordnade medborgarpaneler, hängde i öppna förskolor, var med på nattvandringar, besökte skolor, satt på föreningsmöten, hade lokala krönikörer... Allt för att komma närmare läsarna och skapa förtroende. Vi berättade om lokala initiativ, om elevers utställningar, om byggplanerna. Och närheten till våra läsare och förtroendet gjorde det möjligt för oss att också göra journalistik om de svåraste ämnena; uppfostringsvåld, manlighetsnormer, hedersvåld, rasism, svenskhet, ungdomskriminalitet.

2010 startades *Norra Sidan* i stadsdelarna runt Järva-fältet i Stockholm med liknande idéer och journalistiska arbetssätt.

De etablerade lokaltidningarna och de stora mediebolagen som sa sig bevaka hela Stockholm fick konkurrens av en uppstickare.

Vi tänkte inte mångfald, vi var mångfald, tack vare vårt sätt att arbeta.

Mångfalden blir en självklarhet när journalistiken utgår ifrån publiken. Inte bara ett policydokument eller vision.

Framgången väckte intresse hos tidningskedjan *Direktpress*.

2021

Femton år senare finns inte den tidning som jag var med och startade. Åtminstone inte med de grundidéer och metoder som vi hade. Den har bytt ägare, gått samman med konkurrenten, bytt namn, avvecklat redaktionslokalen i stadsdelen. Jag skulle kalla det en sorts återgång.

Blåljusjournalistiken är inte lika dominerande längre som 2003. Människor figurerar i fler roller än bara offer. Nyhetsvärderingen har vidgats. Men jag saknar lokala granskningar och artiklar om svåra lokala ämnen men ännu viktigare: jag saknar dem som bor i området. De lyser med sin frånvaro.

Ett lokalt medium som i praktiken utesluter majoriteten av dem som bor i området gör mer skada än nytta. Det förstärker känslan av exkludering och segregation.

Vad hände med mångfalden av röster och uppdraget att vara relevant för läsarna?

Jag slutar räkna.

Jag slutar läsa min lokaltidning.

2014

År 2022 kommer det att bo 2,5 miljoner människor i Stockholms län. Det är en fjärdedel av landets befolkning. Av dem kommer var fjärde att vara född i ett annat land.

Så inleds en intern rapport hos *Sveriges Radios* P4 Stockholm 2014. En rapport som pekade på utmaningarna för *Sveriges Radios* lokala kanaler i en omvärld där publiken förändras.

Rapporten gjorde en analys av kanalen och publiken. Rapporten kom också med en rad skarpa förslag och mätbara mål för att kunna göra inkluderande radio som blir relevant för en stockholmspublik där var fjärde är född i ett annat land och ännu större andel har rötter i ett annat land.

Idag är P4 Stockholm en av få kanaler som räknar antalet personer med utländsk bakgrund som förekommer i sändningarna.

Att räkna är ett väldigt dåligt sätt för att nå mångfald om det används som en matematisk formel för att få till representation. Men som ett verktyg av många för att få en känsla för vart redaktionen är på väg är det nyttigt. Ännu nyttigare vore det om man tog reda på i vilka egenskaper dessa personer med utländsk bakgrund figurerar i utbudet. Är de där i huvudsak i egenskap av invandrare och i samband med migrationsfrågor eller har vi lyckats inkludera dem i vår vardagsjournalistik?

Kanalen har startat redaktioner i Södertälje, Järva och Flemingsberg för att öka närvaron i de delar av Stockholms län som vi varit sämre på att bevaka.

SVT Stockholm har gått samma väg och startat redaktioner utanför Östermalm.

Medieskuggan över delar av Stockholm har lättat en aning.

Men grundproblemet är kvar:

Min egen kanal så som alla andra medier står inför en utveckling hos den potentiella publiken som är avgörande att bemöta och ha strategier för; särskilt för SR och SVT som har ett uppdrag att vara allmänhetens radio och tv. Man skulle kunna kalla det mångfaldsproblematik men jag kallar det i SR:s fall för *icke-lyssnarna*.

För vi har stora grupper av befolkningen som inte tar del av utbudet. Det handlar om unga som har andra lyssnarvanor men också om personer med utländsk bakgrund som antingen inte vet att public service finns

eller inte tilltalas av det utbud vi har. Jag möter personligen många av den senare gruppen; de som inte vet att vi finns och när vi genom förortsredaktioner och nära journalistik vunnit deras förtroende och de får reda på utbudet så brukar de fastna hos oss.

Icke-lyssnarna är en växande grupp och hur bra vi lyckas vara relevanta för dem och locka dem kan bli ett avgörande mått om vi inom public service lyckas leva upp till uppdraget. Det handlar om relevans.

Vi behöver dessa icke-lyssnare för att kunna bibehålla vår relevans och trovärdighet. Vi måste skaffa oss kunskap om vår publik genom undersökningar och djupintervjuer, om deras medievanor och om de frågor som de tycker är viktiga. Vi måste också skaffa oss journalister med nätverk och språkkunskap. Vi måste få in den jobbiga mångfalden i ledningsgrupper och chefsnivån också där de publicistiska besluten tas och där rekryteringar görs. Och vi måste våga prioritera om resurser för att nå dessa icke-lyssnare.